

Editoriál

Milé čitateľky, milí čitatelia,

aktuálne číslo časopisu *Jazyk a kultúra* patrí do série monotematických čísel (v štrnásťročnej histórii JaK-u ide o tretie monotematické číslo) a za *špeciálne* ho možno považovať nielen vzhľadom na jeho špecificky orientovaný obsah, ale aj vzhľadom na okolnosti, ktoré vyústili do jeho vzniku.

Keď sme v roku 2021, reagujúc na rastúci počet študentov z Ukrajiny na Slovensku (vrátane Prešovskej univerzity) a vychádzajúc z praktických lektorských potrieb, zostavovali projekt *Slovenčina ako cudzí jazyk v online prostredí (s primárnym zameraním na ukrajinských študentov)*, netušili sme, do akej miery sa aktuálnosť témy potvrdí v nasledujúcich rokoch. Rok 2022, poznamenaný vypuknutím vojny na Ukrajine, bol zároveň štartovacím rokom riešenia spomínaného lingvodidaktického projektu v rámci grantovej schémy KEGA (č. 029PU-4/2022). Ako hlavný cieľ projektu sme si stanovili vytvorenie vzdelávacej platformy v podobe webovej stránky s audiovizuálnym obsahom a jazykovými cvičeniami, primárne zohľadňujúcej potreby cudzincov z Ukrajiny.

S ohľadom na stanovené ciele sme mali od začiatku veľký záujem o výmenu skúseností s ďalšími vzdelávacími pracoviskami a inými inštitúciami zapojenými do procesu integrácie osôb z Ukrajiny na Slovensku. Zaujímali nás problémy a výzvy, s ktorými boli zainteresované strany konfrontované – právne, pracovno-sociálne, psychologické aspekty integrácie, zapojenie regionálnych inštitúcií, samospráv, mimovládnych organizácií, dobrovoľníckych organizácií do procesu integrácie, skúsenosti a problémy vzdelávacích inštitúcií pri práci so žiakmi a študentmi v rámci všetkých typov škôl či skúsenosti s prípravou a realizáciou jazykových kurzov.

S cieľom pritiahnúť zástupcov spomenutých oblastí na akademickú pôdu a vytvoriť priestor na výmenu skúseností sme zorganizovali kolokvium *Slovenčina bez hraníc – praktické problémy a výzvy pri jazykovom vzdelávaní a integrácii ľudí z Ukrajiny*, ktoré sa pod záštitou Inštitútu slovakistiky a mediálnych štúdií Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove a Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV, v. v. i., konalo 6. októbra 2023 na pôde Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Počas kolokvia sme mali jedinečnú možnosť nahliadnuť do problematiky psychologických a sociálnych aspektov osvojovania si slovenčiny ako cudzieho jazyka u osôb z Ukrajiny, oboznámiť sa s rolou komunitných tlmočníkov, psychológov či sociálnych pracovníkov v procese integrácie, ale tiež vypočuť si o aktuálnej situácii na slovakistických pracoviskách ukrajinských (Dnipro, Ľvov, Užhorod), ale aj slovenských univerzít (Bratislava, Banská Bystrica, Košice, Prešov). Plné názvy všetkých 19 referátov vrátane panelovej diskusie, ako aj ich kompletný videozáznam nájdete na webovej stránke *SLOVENČINA V POHODE – Nauč sa po slovensky*.¹

V tomto čísle je obsiahnutý výber toho, čo odznelo na kolokviu, a to v podobe štúdií z oblasti aplikovanej lingvistiky prinášajúcich nielen informácie o skúsenostiach s akvizíciou slovenčiny ako cudzieho jazyka a o tvorbe didaktického obsahu, ale aj nové metodologické impulzy, a zároveň v podobe správ a anotácií informujúcich o aktivitách vzdelávacích inštitúcií, lektorátov či neziskových organizácií na Slovensku, na Ukrajine či v Českej republike.

Vystúpenia na kolokviu a príspevky publikované v tomto špeciálnom čísle sú potvrdením, že univerzity nemajú byť zatvorené do slonovinovej veže úzko chápaných vzdelávacích a vedeckých činností, ale majú byť vnímavým priestorom, ktorý reflektuje aktuálne problémy

¹ Dostupné na internete: <<https://www.ff.unipo.sk/slovencina/>> [Cit. 2023-18-12.]

v spoločnosti a reaguje na ne, ako aj miestom stretávania rozličných aktérov spoločenského diskurzu.

Miroslava Kyseľová